

marnix onderwijscentrum

Zij-instromer in het basisonderwijs

Heb jij je opgegeven voor het geschiktheidsonderzoek zij-instroom en wil je meer weten over het vervolgtraject? Of wil je als schoolbestuurder/-leider meer inzicht krijgen in wat er van jou en de kandidaat verwacht wordt? In deze folder lees je er meer over.

Wat is een zij-instromer?

Een zij-instromer is iemand met een hbo- of wo-getuigschrift die na een geschiktheidsonderzoek een geschiktheidsverklaring heeft ontvangen. Een zij-instromer mag na een positieve uitslag van het geschiktheidsonderzoek in principe direct voor de klas, maar moet binnen twee jaar een bekwaamheidsonderzoek met goed gevolg afsluiten. De zij-instromer volgt hiervoor een traject waarin scholing en begeleiding worden aangeboden, afgestemd op eerdere opleidings- en werkervaring en passend bij de te verwerven bekwaamheden van een leerkracht.

Onderdelen van het zij-instroomtraject

Een zij-instroomtraject is opgebouwd uit verschillende onderdelen:

- een geschiktheidsonderzoek;
- een traject van begeleiding en scholing (werkend leren);
- het bekwaamheidsonderzoek.

Subsidie

Een bestuur (het bevoegd gezag) kan voor een zij-instromer een subsidieaanvraag doen van €20.000 per zij-instromer. De aanvraag dien je in bij [DUO](#). Met de subsidie kan het geschiktheidsonderzoek, de scholing en begeleiding worden betaald. Het geschiktheidsonderzoek wordt aangevraagd door het bevoegd gezag dat de zij-instromer in dienst wil nemen, of door de zij-instromer zelf. Het is raadzaam onderling goede afspraken te maken over de bekostiging van het geschiktheidsonderzoek en daarbij ook rekening te houden met de reële uitkomst dat de kandidaat niet geschikt wordt geacht als zij-instromer.

HET GESCHIKTHEIDSONDERZOEK

Wat is een geschiktheidsonderzoek?

Het geschiktheidsonderzoek voor zij-instromers is erop gericht om vast te stellen of mensen van buiten het onderwijs geschikt zijn om als leerkracht in het primair onderwijs te werken. Het gaat om het vaststellen van eerder verworven competenties (EVC) en of deze in voldoende mate direct inzetbaar zijn voor de klas, al dan niet met aanvullende scholing.

Uit het geschiktheidsonderzoek moet duidelijk worden:

- dat de zij-instromer in voldoende mate beschikt over kennis, inzicht en vaardigheden om les te kunnen geven, geschikt is om als leraar te starten en verantwoordelijkheid voor een groep te dragen;
- dat het realistisch is te verwachten dat de zij-instromer binnen twee jaar het bekwaamheidsonderzoek succesvol kan voltooien;
- welke aanvullende scholing en begeleiding de zij-instromer nodig heeft om aan de kwalificaties van een startende leerkracht te kunnen voldoen.

De onderdelen van het geschiktheidsonderzoek

Het geschiktheidsonderzoek bestaat uit zeven onderdelen:

1. rekentoets (Wiscat) en eigen vaardigheid taal
2. portfolio
3. schriftelijke beroepspraktijkgerichte opdrachten
4. criteriumgericht interview (CGI)
5. praktijkles
6. reflectiegesprek
7. beoordeling en advies

1. Rekentoets (Wiscat) en eigen vaardigheid taal

Om onderwijs te kunnen geven in het primair onderwijs is de eigen vaardigheid voor rekenen en taal een voorwaarde. Als kandidaat zij-instroom meld je je daarom eerst via de website aan voor de rekentoets (Wiscat Pabo). Deze toets geeft een goede indicatie of de verplichte landelijke kennisbasistoets wiskunde binnen twee jaar kan worden behaald.

Voor het verkrijgen van een geschiktheidsverklaring, dient een vaardigheidsniveau van minimaal 103 te worden behaald. Indien dit niveau bij de eerste afname niet wordt behaald, dan is het volgende van toepassing.

Uitslag 70-102: recht op één herkansing, en, indien de tijd tot de start van de scholing voor zij-instromers nog kort is en het planningstechnisch nog haalbaar is om het geschiktheidsonderzoek, inclusief herkansing van de Wiscattoets, vóór de start van de scholing af te ronden, keuze om wel door te gaan met het geschiktheidsonderzoek. **Voordeel:** geen vertraging, behoud uitzicht op een plaats in eerstvolgende opleidingsgroep. **Nadeel:** risico van het niet ontvangen van een geschiktheidsverklaring, terwijl wel tijd is besteed aan het geschiktheidsonderzoek en ook de volledige kosten moeten worden betaald.

Uitslag 69 of minder: geen recht op herkansing.

Heb je in het verleden de Wiscat Pabo al gemaakt en hier een score van 103 of hoger voor behaald, dan ben je direct toelaatbaar tot de onderdelen 2 t/m 7 van het onderzoek. Het bewijsstuk voor het behalen van de toets stuur je dan mee met het aanvraagformulier dat je van de website kunt downloaden.

Eigen vaardigheid taal

Tijdens het gehele geschiktheidsonderzoek wordt gekeken naar mondelinge en schriftelijke vaardigheid in de Nederlandse taal. Als er twijfel is over het niveau hiervan, kan een taaltoets worden afgenomen voordat een geschiktheidsverklaring wordt afgegeven.

2. Portfolio

In dit onderdeel beschrijf je alle relevante leer- en werkervaringen en de daarbij verworven bekwaamheden in het aangereikte portfolio. Het portfolio is een document waarin gegevens (bewijzen) genoteerd en materialen bijgevoegd kunnen worden om aan te tonen aan welke bekwaamheidseisen je al voldoet. Het is belangrijk om bewijzen te leveren in de vorm van getuigschriften, referenties, werkstukken en dergelijke. Het portfolio moet gemaild worden naar het secretariaat van het Marnix Onderwijscentrum (zij-instroom-moc@hsmarnix.nl) voordat de beroepspraktijkgerichte opdrachten en het criteriumgericht interview plaatsvinden.

3. Schriftelijke beroepspraktijkgerichte opdrachten

Je wordt uitgenodigd op de Marnix Academie om individueel een aantal schriftelijke opdrachten te maken die gericht zijn op het ontwikkelen van lessen voor het vak en het voeren van gesprekken. Daarnaast analyseer je een aantal door leerlingen gemaakte opdrachten en bedenk je welke vervolghandelingen door de leraar gedaan kunnen worden.

4. Criteriumgericht interview (CGI)

Het criteriumgericht interview wordt afgenomen door twee assessoren: een opleidingsassessor van de hogeschool en een assessor uit de schoolpraktijk. Tijdens een interview van een uur worden verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van het ingeleverde portfolio en de gemaakte praktijkgerichte opdrachten. Ook zullen er vragen gesteld worden over je visie op het beroep. Het doel van het CGI is het vinden van aanvullend bewijs voor de bekwaamheidseisen waarop het assessment zich richt.

5. Praktijkles

In dit onderdeel worden onderscheiden: de lesvoorbereiding, de lesuitvoering en de zelfreflectie op de les. Het gaat om het uitvoeren van een les in een werkelijke klassensituatie op een basisschool. Het is de bedoeling dat je je goed voorbereidt en over de les contact hebt met de desbetreffende school. Tijdens de uitvoering zullen de assessoren achter in de klas observeren. De *Vragenlijst Lesvoorbereiding* dient als houvast bij de voorbereiding. De *Lesopzet Praktijkles* kun je gebruiken als leidraad voor de les.

Na afloop van de praktijkles is er de gelegenheid om terug te blikken op de gerealiseerde les. Je bereidt het reflectiegesprek voor en kunt daarvoor gebruikmaken van het document *Voorbereiding op het reflectiegesprek* dat je ter plekke ontvangt. Je reflectie op de les is het uitgangspunt voor het reflectiegesprek met de assessoren.

6. Het reflectiegesprek

Aansluitend op de praktijkles en de zelfevaluatie, volgt het reflectiegesprek. Dit gesprek heeft een tweeledig doel. Ten eerste wordt je reflectie op de les gevraagd en vergeleken met de observatie van de assessoren. Daarnaast zullen de assessoren vragen stellen met het oog op het vinden van bewijs voor nog niet aangetroffen bekwaamheden.

7. Beoordeling en advies

De laatste fase bestaat uit de beoordeling en de uitwerking van bevindingen in een rapportage, plus het advies van de assessoren. Nadat de rapportage is opgesteld, volgt een gesprek waarin door de assessoren een toelichting op de beoordeling aan de kandidaat wordt gegeven.

Vorbereiden op het geschiktheidsonderzoek

Tijdens de gehele procedure van het geschiktheidsonderzoek staan het aanleveren van bewijslast door de kandidaat zij-instromer en het vinden van bewijslast door twee assessoren centraal. Voor het aanleveren van bewijzen in de diverse fases van het onderzoek is de kandidaat zij-instromer zelf verantwoordelijk.

De rol van de assessoren tijdens het geschiktheidsonderzoek

Tijdens het geschiktheidsonderzoek zijn de assessoren voortdurend op zoek naar bewijzen die de indicatoren van de bekwaamheidseisen aantonen. Hiertoe zullen zij de aangeleverde documenten bestuderen, vragen stellen en observeren. De assessoren geven gedurende het assessment geen feedback of een tussentijdse terugkoppeling. Veel kandidaten ervaren dit als een "eenzaam proces", omdat ze niet weten "of ze op de goede weg zijn". De reden dat je geen feedback krijgt, is dat het assessment een beoordelingsinstrument is waarmee wordt vastgesteld in hoeverre de beoogde bekwaamheidseisen eigen zijn gemaakt door de kandidaat zelf. Pas in de nabespreking hoor je van de assessoren wat hun bevindingen zijn. Na het opstellen van de rapportage, met daarin het advies, volgt het eindgesprek. Hiermee is het assessmenttraject afgerond.

Mogelijke uitkomsten van het geschiktheidsonderzoek

Een geschiktheidsonderzoek brengt in beeld of de kandidaat als zij-instromer direct voor de klas kan en al voldoende in huis heeft om met beperkte scholing zich te ontwikkelen tot 'leerkracht startbekwaam'. De uitkomst van het geschiktheidsonderzoek kan zijn:

- *Volledig geschikt*: de zij-instromer kan direct ingezet worden. Er is geen aanvullende scholing en begeleiding nodig. De zij-instromer kan bij een lerarenopleiding een aanvraag voor een bevoegdheid doen. (Deze uitkomst komt in de praktijk bijna nooit voor.)
- *Bijna volledig geschikt*: de zij-instromer kan direct ingezet worden en ontvangt daartoe een geschiktheidsverklaring. Voor de daadwerkelijke bevoegdheidsverklaring Leraar primair onderwijs moet de zij-instromer afspraken maken met de lerarenopleiding om zijn kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. De maximale termijn van het zij-instroomtraject (scholing en begeleiding) is twee jaar.
- *Niet (volledig) geschikt*: De zij-instromer is niet of niet direct in het onderwijs in te zetten en dient een opleiding te volgen tot leraar. In sommige situaties wordt de zij-instromer gevraagd om de keuze voor het onderwijs in heroverweging te nemen.

TRAJECT VAN SCHOLING EN BEGELEIDING

Na het geschiktheidsonderzoek kun je bij de uitkomst 'bijna volledig geschikt' beslissen om bij de Marnix Academie of bij een andere pabo de scholing te volgen. Voorwaarde is dat je het zij-instroomtraject in maximaal twee jaar afrondt.

Kies je voor de Marnix Academie dan wordt op basis van de uitkomst van het geschiktheidsonderzoek een scholingsplan opgesteld. Dit scholingsplan wordt met jou, een vertegenwoordiger van de opleiding en een vertegenwoordiger van het bevoegd gezag van je school ondertekend. Door gezamenlijke ondertekening wordt onderstreept dat alle partijen zich verantwoordelijk weten voor het welslagen van de scholing én begeleiding.

De scholing bestaat uit een aantal modules waarin een stevige pedagogische en didactische basis wordt gelegd, gecombineerd met de kennisbasis van de verschillende vakken. Deze modules zijn speciaal ontworpen voor zij-instromers en worden gegeven door docenten uit de deeltijd lerarenopleiding die een volwassenendidactiek hanteren. Je volgt de modules met een vaste, kleine groep zij-instromers (ongeveer 16 zij-instromers per groep). Naast de modules kunnen in het scholingsplan beeldcoaching, supervisie en logopedie opgenomen worden. Het leren op de eigen werkplek wordt aangevuld met een brede oriëntatie op het onderwijs middels 10 dagdelen aan schoolbezoeken (zelf in te plannen). Je wordt in de praktijk gecoacht door een leerkrachtcoach en op de opleiding door de studieloopbaanbegeleider. Iedere drie maanden vindt een formatief begeleidingsgesprek tussen jou, je werk en de opleiding plaats met jouw leerproces en volgende stap als leidraad van het gesprek. Zo leveren wij samen maatwerk en zorgen wij voor de verbinding tussen opleiding en praktijk voor meer informatie zie de [website van het Marnixpartnerschap](#)

Onderstaand schema geeft de opbouw van de studie weer.

Opbouw van het ZI-traject

	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Studiejaar 1	Module Uitdagend wiskundeonderwijs!	Module Taal aan de basis	Module Pedagogisch klimaat en klassenmanagement	Module Creatieve ontwikkeling
	Studieloopbaanbegeleiding en praktijkoriëntatie Formatieve begeleiding gekoppeld aan het bekwaamheidsdocument - op weg naar de proeve van bekwaamheid Eventueel logopedie/wisk training/beeldcoaching/supervisie			
Studiejaar 2	Module Geïntegreerd zaakvak onderwijs	Module Afstemmen op onderwijsbehoeften	Module Onderwijs in bewegen in en rond de school incl. Spellessen onderbouw	Afsluiting van het traject met Proeve van bekwaamheid
	Studieloopbaanbegeleiding Formatieve begeleiding gekoppeld aan het bekwaamheidsdocument - op weg naar de proeve van bekwaamheid Eventueel logopedie/wisk training/beeldcoaching/supervisie			

In **studiejaar 1** (de eerste fase) worden de volgende modules gevolgd:

- Leerkrachtvaardigheden uitdagend wiskunde-onderwijs: over de rekendidactiek en onderwijskundige principes voor onder- tot en met bovenbouw.
- Taal aan de basis: een module over de didactiek van het taalonderwijs.
- Pedagogisch klimaat en leerkrachtstijl: hoe creëer je een veilig pedagogisch klimaat in jouw klas? Wat heb je als leerkracht allemaal nodig om dat voor elkaar te krijgen en welke leerkrachtstijl past het beste bij jou?
- Creatieve ontwikkeling: jezelf ontwikkelen als leerkracht in het stimuleren van creatieve processen rondom verbeeldingskracht.

In **studiejaar 2** (de verdiepende fase) worden de volgende modules gevolgd:

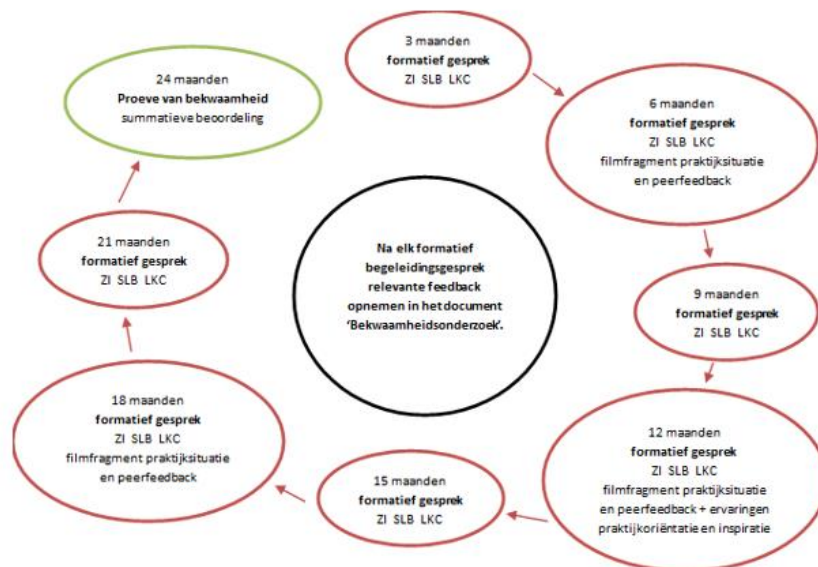
- Geïntegreerd zaakvakonderwijs: leer hoe je aardrijkskunde, geschiedenis, natuur, milieu en techniek op een meer geïntegreerde én uitdagende wijze kunt aanbieden.
- Afstemmen op onderwijsbehoeften: hoe kun je afstemmen op verschillende onderwijsbehoeften van kinderen in jouw klas op pedagogisch en didactisch vlak?
- Onderwijs in bewegen in en rond de school: het verantwoord begeleiden van bewegingsonderwijs bij de kleuters en bewegen in brede context van groep 1 t/m 8.

Het werken aan onderzoeksvragen

In iedere module krijg je de ruimte om te werken aan een voor jou relevante onderzoeksvraag rondom het onderwerp van die module. We stimuleren je om jouw leerkrachtcoach en/of collega's en/of leidinggevende mee te nemen in het kiezen van en werken aan deze leervraag. Op deze manier ontstaat er meer verbinding tussen werkplek en opleiding en krijgen je collega's ook inzicht in je ontwikkeling.

De modules bestaan uit zes inhoudelijke bijeenkomsten en een afsluitende bijeenkomst, waarin het geleerde wordt getoond. De bijeenkomsten zijn een afwisseling van aanbod- en vraaggestuurd onderwijs. Het aanbod bestaat uit input vanuit de docent over de belangrijkste onderdelen van de kennisbasis voor het betreffende vak. Het vraaggestuurde deel houdt in dat je werkt vanuit onderzoeksvragen; naast de module gebonden eisen werk je aan individueel geformuleerde ontwikkeling gebonden eisen, die deels in de bijeenkomsten (in leerteams) en deels door zelfstudie beantwoord worden. Vanaf de start van de opleiding werk je aan je bekwaamheid en daarvoor vul je elke drie maanden, voorafgaand aan het formatieve begeleidingsgesprek, het document bekwaamheidsonderzoek in dat je deelt met je leerkrachtcoach en studieloopbaanbegeleider.

Gesprekkencyclus - Formatieve begeleiding structuur

Studieloopbaanbegeleiding

Om de paar weken heb je een lesavond studieloopbaanbegeleiding. Tijdens deze bijeenkomsten in een vaste kleine groep mede zij-instromers en een vaste studieloopbaanbegeleider ga je dieper in op jouw ontwikkeling op de bekwaamheidseisen en jouw professionele identiteit als groepsleerkracht in het primair onderwijs.

Begeleiding op de werkvloer

De zij-instromer staat voor een klas en draagt groepsverantwoordelijkheid. De wet schrijft voor dat daarvoor een tripartite leerarbeidsovereenkomst gesloten moet worden tussen het schoolbestuur (de werkgever), de zij-instromer en een lerarenopleiding. Zowel de werkgever als de lerarenopleiding zijn verantwoordelijk voor een goede begeleiding van de zij-instromer. Deze begeleiding zal zeker in het begin een frequent en structureel karakter moeten hebben. Dat betekent begeleiding en coaching door een collega met coachingsvaardigheden, op vooraf afgesproken momenten. Wij spreken van een *leerkrachtcoach* en bieden ook een training aan voor collega's die deze rol willen vervullen. Voor meer info zie [Leerkrachtcoach van zij-instromer in beroep](#) . Naast de vaste begeleidingsmomenten dient er, zeker in het begin, dagelijks contact te zijn.

HET BEKWAAMHEIDSONDERZOEK

Na het afronden van alle (studie)onderdelen wordt de opleiding afgerond met een bekwaamheidsonderzoek bestaande uit een proeve van bekwaamheid en een criteriumgericht interview. De zij- instromer ontvangt een getuigschrift en is daarmee volledig bevoegd als leraar primair onderwijs.

TEN SLOTTE

Zij-instromers zijn startende leraren met bijzondere kwaliteiten. Zij kunnen hierdoor een waardevolle aanvulling zijn in het schoolteam. Het zijn daarnaast leraren die het ambacht van leraar nog (deels) moeten leren. Deze specifieke beginsituatie vraagt aandacht van alle betrokkenen, schoolleider, begeleider en collega's. Met een goede begeleiding op de werkvloer en scholing en begeleiding op de hogeschool kan de zij-instromer in twee jaar tijd zijn/haar bekwaamheid en bevoegdheid verwerven.

Voor meer informatie kun je terecht op de volgende sites:

<https://www.marnixonderwijscentrum.nl/opleidingen/zij-instroom>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-word-ik-zijinstromer-in-het-onderwijs>